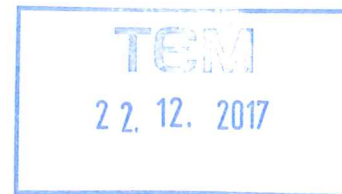

21.12.2017

Työ- ja elinkeinoministeriö

Viite: Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 7.11.2017, TEM/2072/03.01.01/2017

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa työttömyysturvalain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä. Esitys koskee työnhakijan mahdollisuutta opiskella lyhytkestoisia opintoja menettämättä oikeutta työttömyysetuuteen.

Työnhakijalla olisi oikeus työttömyysetuuteen opintojen estämättä, jos opinnot kestävät enintään kuusi kuukautta ja antavat ammatillisia valmiuksia tai tukevat yritystoimintaa. Työttömällä säilyisi opintojen aikana työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvollisuus hakea koko-aikatyötä sekä osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin niitä hänelle tarjottaessa. Opiskelu ei lähtökohtaisesti olisi pätevä syy kieltäytyä työstä tai palvelusta. Muutos nykytilaan on merkittävä, sillä uudistuksen jälkeen päätoiminen opiskelu olisi mahdollista kuuden kuukauden ajan ilman, että koulutus perustuu työ- ja elinkeinotoimiston harkintaan yksilön koulutustarpeesta ja opiskelun tukemisen tarpeellisuudesta.

Valtiovarainministeriö lausuu seuraavaa.

Taloudellisissa vaikutuksissa on arvioitu, että uudistus lisäisi julkisen talouden työttömyysturvamenoja nettomääräisesti noin 3,5 milj. euroa vuodessa. Arvio on tehty huomioimalla vuonna 2016 päätoimista opiskelua koskevat työttömyysetuuden maksamisen estävät työvoimapolitiittiset lausunnot, jos lausunnon alkamispäivää seuraavan kuuden kuukauden kuluessa on annettu uusi lausunto, jonka mukaan työttömyysetuuden maksamiselle ei enää ole estettä. On oletettu, että tällaiset henkilöt ovat opiskelleet päätoimisesti lyhytkestoisesti. Tässä yhteydessä ei ole kuitenkaan arvioitu, miten paljon kustannuksia aiheutuu siitä, että tällä hetkellä lyhytkestoisesti opiskelevat, jotka eivät ole työttömyysturvaa hakeneetkaan, tulisivat tuen piiriin. Arvio ei sisällä myöskään käyttäytymisvaikutuksia.

Esityksessä todetaan aivan oikein, että lakimuutos voi johtaa siihen, että opintoihin hakeutuu henkilöitä, jotka ilman muutosta eivät näin tekisi. Opintojen edellytyksenä on lakiluonnoksen mukaan, että ne antavat ammatillisia valmiuksia tai tukevat yritystoimintaa. Tämä on hyvin väljä rajoite, joka mahdollistaa monenlaiset lyhytkestoiset opinnot, joiden työllistymistä edistävä vaikutus voi olla mitätön. Jos opinnot pitkittävät näiden henkilöiden työttömyysaikaa, työttömyysturvamenot voivat kasvaa huomattavasti. Esityksen valmistelussakin on todettu, että työttömyys voi lisääntyä esityksen johdosta myös sen vuoksi, jos työttömiksi jäävien henkilöiden aktiivinen työnhaku jää pois työttömyyden alkuvaiheessa, vaikka se on paras aika työllistyä uudelleen.

Tällä hetkellä päätoiminen opiskelu työttömyysetuudella perustuu omaehtoisen opiskelun tukemiseen. Omaehtoisen opiskelun edellytyksenä on 25 vuoden ikä. Tällä ikärajalla on pyritty estämään työttömyysetuuden muodostuminen opintotukea korvaavaksi etuudeksi. Nyt esitettyyn muutokseen ei sisältyisi 25 vuoden ikäraja. Malli voi heikentää opintotuen houkuttelevuutta ja opintotukeen tehtyjä, tuen keston liittyviä kestopäätteitä. Se voi myös pidentää työttömyysjaksoja nuorten osalta, jotka eivät ole aikaisemmin voineet opiskella työttömyysturvalla. Uudistuksessa koulutuksen keskeyttämisellä vuodeksi (osin työllisenä, osin työttömänä) on mahdollista saavuttaa opintotukeen verrattuna huomattavasti korkeampi etuustaso. Odotusaikaa ei aseteta toisen asteen tutkinnon keskeyttäneille. Näistä syistä valtiovarainministeriö kannattaa mallin täydentämistä 25 vuoden ikärajalla.

Uudistuksesta aiheutuviin määrärahatarpeisiin on varattu vuoden 2018 talousarvioesityksessä 3,5 milj. euroa eri työttömyysturvamomenteille. Koska lakiesitys on tarkoitettu tulevaksi voimaan elokuun alussa 2018, vastaa rahoitus noin 8 milj. euron vuositason kustannusta. Julkisen talouden suunnitelmassa 2018-2021 uudistukseen ei ole varauduttu, vaan se on huomioitava laadittaessa julkisen talouden suunnitelmaa 2019-2022 keväällä 2018. Koska uudistuksen kustannusarvio on käyttäytymisvaikutuksineen epävarma, tulee etuuden käyttöä mahdollisuuksien mukaan seurata tarkempien kustannustietojen saamiseksi.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Budjettipäällikkö, osastopäällikkö

Hannu Mäkinen